

IQTISODIY RIVOJLANISH VA UNING ASOSIY OMILLARI

Mannonova Adolatxon

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti talabasi

Umirov Abdusalom To'rayevich

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti Iqtisodiy xavfsizlik kafedrası, dotsent

Annotatsiya: Ushbu tezisda iqtisodiy rivojlanish va uning asosiy omillari haqida tahlil qiladi. Iqtisodiy rivojlanishning ko'plab faktorlari tomonidan ta'sir etilishi, mamlakatning iqtisodiyotining o'sishiga va yaxshilashiga yo'l ochadi. Madaniyat infrastrukturaga investitsiya qilish, texnologik rivojlanish, inson kapitalini rivojlantirish, moliyaviy resurslarga kirishni ta'minlash, siyosiy istiqbol va yaxshi boshqaruv, savdo siyosati, va tabiiy resurslar barcha iqtisodiy rivojlanishiga ta'sir etadigan muhim omillar sifatida ko'rsatiladi. Maqola davomida, har bir omilning iqtisodiy rivojlanishiga qanday ta'sir qilishi va mamlakatning o'sish yo'li ustida qanday ta'sir qilishi ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: Investitsiya, texnologiyalar, inson kapitali, savdo siyosati, siyosat, tabiiy resurslar.

Abstract: The thesis analyzes economic development and its main factors. The influence of economic development by many factors opens the way for the growth and improvement of country's economy. Culture is cited as important factors affecting infrastructure investment, technological development, human capital development, access to financial resources, political perspective and good governance, trade policy, and natural resources all economic development. Throughout the thesis, it will be shown how each factor affects economic development and how the country impacts on the path of growth.

Key words: Investment, technology, human capital, trade policy, politics, natural resources.

Аннотация: В этой статье анализируется экономическое развитие и его основные факторы. Тот факт, что на экономическое развитие влияет множество факторов, открывает путь для роста и улучшения экономики страны. Культура инвестиции в инфраструктуру, технологическое развитие, развитие человеческого капитала, обеспечение доступа к финансовым ресурсам, политические перспективы и надлежащее управление, торговая политика, и природные ресурсы показаны как важные факторы, влияющие на все экономическое развитие. На протяжении всей статьи будет показано, как каждый фактор влияет на экономическое развитие и как он влияет на рост страны.

Ключевые слова: Инвестиции, технологии, человеческий капитал, торговая политика, политика, природные ресурсы.

Iqtisodiy rivojlanish-bu mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishi va yaxshilanishiga yordam beradigan turli omillarni o'z ichiga olgan ko'p qirrali jarayon. Ushbu maqolada iqtisodiy rivojlanishga ta'sir qiluvchi va mamlakatning faravonlik va farovonlikni oshirish yo'lidagi rivojlanish traektoriyasini shakllantiradigan asosiy omillar ko'rib chiqilgan.

Infratuzilmaga investitsiyalar iqtisodiy faoliyatning rivojlanishi uchun zarur jismoniy asoslarni ta'minlash orqali iqtisodiy rivojlanishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Transport tarmoqlari, energetika inshootlari va aloqa tizimlari kabi infratuzilma loyihalari tovarlar va xizmatlar harakatini osonlashtiradi, tranzaksion xarajatlarni kamaytiradi va samaradorlikni oshiradi.

Infratuzilmaga sarmoya kiritish orqali mamlakatlar korxonalarining samarali ishlashi va investitsiyalarni jalb qilishi uchun qulay muhit yaratishi va natijada iqtisodiy o'sishga olib kelishi mumkin.

Mamlakatimizda ham iqtisodiyotni rivojlantirish hamda O'zbekiston respublikasida talab va taklif, ish bilan bandlik va ishsizlik va shunga o'xshash masalalarda muvozanatni saqlash uchun prezidentimizning PF-60-sonli "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi" to'grisidagi farmoni qabul qilindi. Ushbu farmonning III-yo'nalishi "Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash" deb ataladi.

Texnologik yutuqlar iqtisodiy rivojlanishni boshqaradigan yana bir muhim omil hisoblanadi. Innovatsiya va texnologik taraqqiyot samaradorlikni oshirishga, samaradorlikni oshirishga va iqtisodiy kengayish uchun yangi imkoniyatlar yaratishga olib keladi. Tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritish, innovatsiya madaniyatini rivojlantirish va yangi texnologiyalarni o'zlashtirish orqali mamlakatlar raqobatdoshligini oshirish va jahon iqtisodiyotida barqaror o'sish uchun o'zlarini joylashtirishi mumkin.

Inson kapitalni rivojlantirish iqtisodiy rivojlanish uchun han muhimdir. Ta'lim, o'quv dasturlari va ko'nikmalarni rivojlantirish tashabbuslaridan foydalanish ishchi kuchining imkoniyatlarini oshiradi, bu esa yuqori mahsuldorlik darajasiga va raqobatbardoshlikni oshirishga olib keladi. Inson kapitaliga sarmoya kiritish nafaqat individual farovonlikni yaxshilaydi, balki innovatsiyalar va o'sishni boshqarishga qodir malakali ishchi kuchini yaratish orqali umumiy iqtisodiyotni mustahkamlaydi.

Moliyaviy resurslardan foydalanish iqtisodiy rivojlanishga ta'sir qiluvchi yana bir muhim omil hisoblanadi. Kredit, investitsiya kapitali va moliyaviy xizmatlardan yetarli darajada foydalanish korxonalariga o'z faoliyatini moliyalashtirish, faoliyatini kengaytirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashga imkon beradi. Jamiyatning barcha qatlamlari uchun moliyaviy xizmatlardan foydalanishni rag'batlantiradigan moliyaviy inklyuziya tashabbuslari iqtisodiy salohiyatini ochishga, tadbirkorlikni rivojlantirishga va inklyuziv o'sishni ta'minlashga yordam beradi.

Siyosiy barqarorlik va yaxshi boshqaruv iqtisodiy rivojlanish uchun qulay muhit yaratish uchun juda muhimdir. Barqaror siyosiy tizimlar, samarali institutlar va shaffof boshqaruv amaliyotini investorlar o'rtasida ishonchni uyg'otadi, xorijiy investitsiyalarni jalb qiladi va uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga yordam beradi. Siyosiy barqarorlikni ta'minlash va qonun ustuvorligini ta'minlash orqali mamlakatlar investitsiyalarni rag'batlantiradigan va iqtisodiy qo'llab-quvvatlaydigan bashorat qilinadigan ishbilarmonlik muhitini yaratishi mumkin.

Savdo siyosati mamlakatning jahon iqtisodiyotiga integratsiyasini shakillantirish orqali iqtisodiy rivojlanishda ham muhim rol o'ynaydi. Xalqaro savdoni rag'batlantiradigan, savdo to'siqlarini kamaytiradigan va bozorga kirishni rag'batlantiradigan ochiq savdo siyosati bozor imkoniyatlarini kengaytirish, eksportni ko'paytirish va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali iqtisodiy o'sishni kuchaytirishi mumkin. Jahon savdosida ishtirok etish va qiyosiy ustunliklardan foydalanish orqali mamlakatlar iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirish va barqaror rivojlanishga erishish mumkin.

Tabiiy resurslar ham iqtisodiy rivojlanishning asosiy omili bo'lishi mumkin. Neft, foydali qazilamalar yoki qishloq xo'jaligi mahsulotlari kabi mo'l-ko'l tabiiy resurslarga ega bo'lgan mamlakatlar ushbu resurslardan daromad olish, ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun foydalanishlari mumkin. Biroq, uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash uchun mamlakatlar o'zlarining tabiiy resurslarini barqaror boshqarish,

iqtisodiyotlarini diversifikatsiya qilish va qo'shilgan qiymat tarmoqlariga sarmoya kiritish juda muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy rivojlanish-bu mamlakatning o'sish traektoriyasini shakllantirish uchun o'zaro ta'sir qiluvchi omillar kombinatsiyasi ta'sirida bo'lgan murakkab va dinamik jarayon. Infratuzilmaga sarmoya kiritish, texnologik yutuqlarni rivojlantirish, inson kapitalini rivojlantirish, moliyaviy resurslardan foydalanishni ta'minlash, siyosiy barqarorlik va yaxshi boshqaruvni ta'minlash, to'g'ri savdo siyosatini amalga oshirish va tabiiy resurslarni samarali boshqarish orqali mamlakatlar barqaror iqtisodiy rivojlanish va o'z fuqarolarining farovonligini oshirish uchun qulay muhit yaratishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. National Institute of Open Schooling in India darsligidan. Chapter-3, 29-30 betlar.
2. X.Xadjayev, I.Bakiyeva va SH.SH.Fayziyev "Makroiqtisodiyot"(2015) ma'ruzalar matni. 140-bet.
3. O'zbekiston Respublikasi prezidentining, PF-60 sonli, "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" to'g'risidagi farmonidan.